

Úvodem: O redakční politice a redakční práci

V tomto textu chceme čtenáře Slova a slovesnosti seznámit se zásadami redakční politiky, které v současné době uplatňujeme v redakční práci. Některé z těchto zásad byly prakticky ustanoveny před mnoha lety a v posledních letech jen doznaly větších či menších změn, jiné byly zavedeny do redakční praxe teprve nedávno. Předkládané znění těchto zásad bylo schváleno redakční radou.

Zaměření časopisu

Slovo a slovesnost je recenzovaný vědecký časopis, jehož hlavním cílem je publikovat studie o jazyce a komunikaci založené na kvalitním výzkumu, ať už empirickém nebo konceptuálně-teoretickém. V časopise jsou publikovány původní práce z oblasti gramatiky, sémantiky, pragmatiky, sociolingvistiky, stylistiky, analýzy diskurzu, konverzační analýzy, textové lingvistiky, psycholingvistiky, sémiotiky, teorie překladu, teorie literatury aj. Časopis rozvíjí pražskou jazykovědnou tradici, a to s vědomím, že tato tradice je jen jeden z mnoha myšlenkových proudů v současném bádání o jazyce a komunikaci. Časopis je proto otevřen také kvalitním studiím založeným na jiných ideových směrech nebo vědeckých tradicích. Jako časopis vydávaný „v srdci Evropy“ publikuje Slovo a slovesnost přednostně studie o jazycích užívaných v evropském prostoru.

Publikační jazyky

Slovo a slovesnost přijímá příspěvky v češtině, slovenštině, angličtině, němčině, ruštině a francouzštině, a to do všech svých rubrik. Studie a rozhledy obsahují povinný abstrakt v angličtině. Klíčová slova ve studiích a rozhledech se uvádějí v angličtině a v jazyce příspěvku. Vítaným doplňkem studií a rozhledů je další souhrn (résumé) v jiném jazyce, než je angličtina a jazyk příspěvku. Volba jazyka tohoto druhého souhrnu zpravidla koresponduje s tématem nebo materiálem příspěvku.

Rubriky a žánry

Studie

Stěžejním žánrem časopisu jsou studie, v nichž badatelé prezentují výsledky svého výzkumu. Studie by měly být dobře teoreticky ukotveny a metodologicky transparentní. Samozřejmostí je explicitní propojení teorie, analýzy a závěrů. Studie musejí být opatřeny výstižným titulem. Autorům doporučujeme rozčlenit text do oddílů a jednotlivé oddíly opatřit výstižnými mezititulky. Povinnou součástí studií je autorský abstrakt v angličtině v rozsahu 100 až 200 slov a seznam autorských klíčových slov v počtu 3 až 10 v angličtině a jazyce příspěvku. Abstrakt by měl být svou povahou rematický

a shrnovat obsah celého článku včetně výsledků. Podobnou stavbu by měl mít i výše zmíněný druhý, nepovinný souhrn (résumé) umístěný na konci studie. Celkový rozsah studie zpravidla nepřesahuje 40 normostran, tj. 72 000 znaků včetně mezer.

Rozhledy

V rubrice Rozhledy vycházejí texty trojího typu: (a) přehledové stati o výzkumných tématech, příp. oborech, (b) komparativní recenze dvou nebo více aktuálních knih na stejné či příbuzné téma (v odůvodněných případech se může jednat také o zevrubnou recenzi jedné knihy), (c) diskusní příspěvky k aktuálním a/nebo důležitým vědeckým tématům. Povinnou součástí rozhledů je autorský abstrakt v angličtině v rozsahu 100 až 200 slov a seznam autorských klíčových slov v počtu 3 až 10 v angličtině a jazyce příspěvku. Vítanou součástí je další souhrn (résumé) v jiném jazyce, než je angličtina a jazyk příspěvku. Rozhledové články zpravidla nepřekračují rozsah 40 normostran, tj. 72 000 znaků včetně mezer.

Recenze

V časopise vycházejí recenze důležitých domácích a zahraničních publikací. Vyžadovány jsou zevrubné analytické recenze, které představí obsah publikace, kriticky publikaci zhodnotí a zasadí ji do souvislostí zahraniční a/nebo domácí vědy. Čistě popisné příspěvky nebo pouhé úvahy nad publikací nejsou jako recenze akceptovány. Rozsah recenze se zpravidla pohybuje v rozmezí 5–9 normostran, tj. 9 000 až 16 200 znaků včetně mezer. Slovo a slovesnost se hlásí k principu nezávislého recenzování. Nepřijímá proto k publikaci recenze, jejichž autor působí na stejném pracovišti (katedře, ústavu) jako autor recenzované knihy nebo s autorem publikace úzce spolupracuje (např. na grantovém projektu).

Kronika

V rubrice Kronika jsou publikovány zprávy o konferencích a zprávy o dění v jazykovědné obci. Zprávy z konferencí by měly být informativní a hodnotící; pouhý výčet účastníků konference a témat referátů je považován za nedostatečný. V rubrice vycházejí rovněž medailony významných osobností jazykovědy. Rozsah příspěvků v Kronice zpravidla nepřesahuje 9 normostran, tj. 16 200 znaků včetně mezer.

Styl

Redakce usiluje o to, aby ve Slově a slovesnosti vycházely texty přístupné čtenářům vzdělaným v humanitních a sociálních vědách. Příspěvky by měly být srozumitelné čtenářům různého stupně dosažené odbornosti a různého odborného zaměření. Speciální téma je třeba vyložit vždy spolu s patřičným kontextem, aby výkladu rozuměli i ti členové vědecké obce, kteří nemají specializované znalosti o tématu. S odkazem

na Viléma Mathesia požadujeme, aby výklady byly formulovány jasným výkladovým stylem. Příspěvky by měly mít zřetelnou myšlenkovou strukturu, výklad by měl být přehledný, plynulý a koherentní. Autory žádáme, aby se vyhnuli zkratkovitosti a slangismům. Méně zkušeným autorům doporučujeme, aby dali své texty ještě před odesláním redakci přečíst kritickým čtenářům z řad svých kolegů, nejlépe někomu se zkušeností s psaním odborných textů v jazyce, ve kterém je příspěvek napsán.

Monotematická čísla

Vedle běžných čísel vycházejí ve Slově a slovesnosti také tematicky zaměřená čísla. Tato čísla, která připravují hostující editoři ve spolupráci s redakcí, vycházejí nepravidelně; obvyklá periodičita je 1 monotematické číslo za 1–2 roky. Monotematická čísla by měla reprezentovat tematický záběr a tematickou pestrost časopisu. Z toho plyne, že nevyjdou hned po sobě dvě čísla na stejné či podobné téma. Rovněž v osobách hostujících editorů by se měla zračit politika plurality: hostující editoři jednotlivých monotematických čísel by se měli rekrutovat z různých pracovišť a z různých měst.

Témata pro monotematická čísla navrhuje hostující editoři a jsou schvalována redakční radou. Hostující editoři jsou povinni uveřejnit ve Slově a slovesnosti výzvu k předkládání abstraktů článků, v níž nastíní koncepci plánovaného monotematického čísla a stanoví harmonogram. Hostující editoři se účastní přípravy čísla, výběru autorů a redigování schválených příspěvků. Redakce zajišťuje, aby příspěvky zaslané do monotematického čísla prošly standardním recenzním řízením.

Recenzní řízení

Recenzní řízení považujeme za důležitý nástroj pro udržování, resp. zvyšování vědecké úrovně časopisu. Usilujeme o to, aby recenzní řízení bylo věcné, konkrétní a rychlé a aby posudky poskytovaly argumentačně dobře podložené stanovisko, příp. i konstruktivní návrhy, jak příspěvek vylepšit. Recenzní řízení je oboustranně anonymní, tzn., že posuzovatel neví, kdo je autorem posuzovaného textu, a autor příspěvku neví, kdo je autorem posudku. Recenzním řízením prochází každý zaslaný příspěvek (o výjimkách viz níže).

Recenzní řízení u studií a rozhledů

Studie a rozhledy posuzují minimálně dva posuzovatelé. Posuzovatelé vyznačí ve standardizovaném formuláři, zda text (a) zamítají, (b) přijímají k publikaci (s příp. drobnými úpravami), nebo (c) doporučují k přepracování a novému předložení. Ve vlastním posudku v rozsahu zpravidla 1–3 normostrany (tj. 1 800 až 5 400 znaků včetně mezer) své stanovisko zdůvodní, upozorní na přednosti a nedostatky rukopisu a zhodnotí úroveň příspěvku po stránce teoretické, metodologické a jazykové.

Redakce s přihlédnutím k obsahu posudků oznámí autorovi, zda text přijímá, zamítá nebo zda vyžaduje přepracování textu, a poskytne autorovi všechny shromážděné

posudky. V případě, že je autor požádán o přepracování textu, je třeba, aby redakci spolu s přepracovaným textem poslal také informaci o tom, jaké změny v textu udělal, příp. ke kterým připomínkám nepřihlédl a proč. Redakce posoudí přepracovanou verzi rukopisu a rozhodne, zda text ještě půjde do druhého kola recenzního řízení s jedním nebo dvěma posuzovateli nebo zda je možné ho v této podobě již předložit redakční radě ke schválení (viz níže).

Recenzní řízení u drobných žánrů

Recenze a příspěvky do Kroniky posuzuje zpravidla jen jeden posuzovatel. Nevypřihňuje žádný standardizovaný formulář, pouze text doporučí nebo nedoporučí k publikování, příp. ho doporučí k přepracování, a své doporučení stručně zdůvodní. Redakce autora seznámí s obsahem posudku a vyrozumí ho, zda text přijímá, zamítá, nebo žádá přepracování. Přepracovanou verzi rukopisu posuzuje již výhradně redakce.

Výběr posuzovatelů

Posuzovatele vybírá redakce s ohledem na jejich kompetentnost a orientaci v tématu příspěvku. Řídí se přitom pravidlem, že posuzovatel nesmí být ze stejného pracoviště (katedry, ústavu) jako autor příspěvku ani s ním být v úzkém pracovním kontaktu (např. jako spolupracovník na grantovém projektu). U studií a rozhledů, u nichž je nutné, aby je posoudili minimálně dva posuzovatelé, nesmí být posuzovatelé jednoho textu ze stejného pracoviště (katedry, ústavu); je-li to možné, jsou posuzovatelé jednoho textu z různých měst. Aby byla zachována nezávislost posuzování, neví posuzovatel textu, kdo je dalším posuzovatelem téhož textu.

Délka recenzního řízení

Autoři příspěvků jsou informováni o výsledku recenzního řízení zpravidla do 3 měsíců od zaslání rukopisu. V případě druhého kola recenzního řízení (viz výše) pak platí totéž. Redakce se snaží, aby recenzní řízení proběhlo co nejrychleji. Za průtahy způsobené posuzovateli nenese redakce zodpovědnost.

Kdy není rukopis postoupen do recenzního řízení?

Do recenzního řízení nejsou postoupeny rukopisy, (a) které se *zcela zjevně* míjejí se zaměřením časopisu, (b) které *zcela zjevně* neodpovídají standardům vědecké práce, (c) které *zcela zjevně* neodpovídají základním žánrovým požadavkům (včetně požadovaného rozsahu) nebo (d) které jsou *zcela zjevně* na velmi špatné jazykové úrovni. Pokud redakce dospěje po interní diskusi k závěru, že rukopis spadá do některé z těchto kategorií, vyžádá si neformální stanovisko jednoho či dvou členů redakční rady. Pokud oslovení členové redakční rady potvrdí názor redakce, je text oficiálně zamítnut. V opačném případě je postoupen do recenzního řízení.

Redakce Slova a slovesnosti dále nepřijímá k publikaci texty, které byly již uveřejněny nebo k uveřejnění přijaty jinde. Týká se to i jinojazyčných verzí textů, pokud nebyly redakcí vyžádány.

Schvalování čísla

Návrh složení čísla sestavuje redakce a schvaluje redakční rada *per rollam* prostřednictvím elektronické pošty. Číslo je schváleno, pokud pro něj hlasuje nadpoloviční většina členů redakční rady. Členové redakční rady mají při hlasování k dispozici údaje o průběhu recenzního řízení a rovněž všechny texty navržené do čísla.

Redigování

Redigování textů je po recenzním řízení další etapou zkvalitňování příspěvku. Texty jsou redigovány zásadně ve spolupráci s autorem. Zatímco v recenzním řízení je pozornost věnována všem stránkám rukopisu, při redigování se soustředíme pouze na srozumitelnost formulací a koherenci výkladu. Poslední verze rukopisu, kterou autor vytvořil na základě posudků a doporučení redakce, se v redakci znovu čte a k málo srozumitelným, víceznačným nebo jinak problematickým pasážím se připojují poznámky, komentáře, otázky. Autor podle svého uvážení rukopis na základě těchto poznámek upraví a pošle zpět redakci. Zredigovaný rukopis je odevzdán do sazby. Vysázený text dostává ke korektuře jak autor, tak redakce. Po zanesení oprav provádí druhou korekturu už jenom redakce a hotový text předává do tisku.

Petr Kaderka – Tamah Sherman – Eva Havlová

*Slovo a slovesnost, redakce
Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
Letenská 4, 118 51 Praha 1
<slovo@ujc.cas.cz>*